

**PIENTEN PEDAGOGIIKKA NIPSULAN AVOIMESSA
VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖSSÄ**

Lasten osallisuuden edistäminen vuorovaikutuksen keinoin

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

kevät 2022

Elisa Turpeinen

Sosionomikoulutus

Tiivistelmä

Tekijä Elisa Turpeinen

Vuosi 2022

Työn nimi Pienten pedagogiikka Nipsulan avoimessa varhaiskasvatusympäristössä. Lasten osallisuuden edistäminen vuorovaikutuksen keinoin

Ohjaaja Mari Korhonen

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli Nipsulassa toteutettavan pienten pedagogiikan sisällön avaaminen. Tutkimuksessa selvitettiin, miten vuorovaikutuksen keinoin tuetaan lasten osallisuutta. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) varhaiskasvatuksen toiminta-, oppimis- ja kehittämissympäristö Nipsula.

Opinnäytetyön teoriaperustassa avattiin varhaiskasvatuksen toimintamuotoja sekä pedagogiikkaa. Lisäksi määritettiin varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan liittyvät käsitteet pienten pedagogiikka, lämmin vuorovaikutustapa ja osallisuus. Tutkimuksen empiirinen osuus oli laadullinen tutkimus, jonka aineisto koostui Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen vuosien 2019–2021 blogikirjoituksista. Analysoitavana oli 23 blogikirjoitusta ja aineisto analysoitiin sisällönanalyysinä. Analyysivaiheessa aineistosta erottui kaksi selvää pääteemaa; lapsen osallisuuden edistäminen lämpimän vuorovaikutuksen keinoin ja vanhempi lapsen osallisuuden tukena.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että Nipsulan blogikirjoituksissa kuvataan monia lämpimän vuorovaikutustavan keinoja, joita opiskelijat käyttävät edistäessään pienten lasten osallisuutta. Tulosten perusteella opiskelijoiden vuorovaikutustapoihin kuuluivat lapsen kohtaaminen yksilönä, lapsen mielenkiinnon kohteiden huomioiminen, menetelmien käyttö ja palautteen kerääminen lapsilta. Lisäksi tuloksista selvisi, että avoimen varhaiskasvatuksen erityispiirteenä vanhempien osallistuminen ohjattuun toimintaan yhdessä lasten kanssa tuki pienten lasten osallisuutta. Johtopäätöksenä todetaan, että pienten pedagogiikka ei ole vain hoidonpedagogiikkaa vaan laadukkaan pedagogiikan perustana on lasten osallisuus ja sen edistäminen lämpimän vuorovaikutuksen keinoin.

Avainsanat Avoin varhaiskasvatus, pienten pedagogiikka, vuorovaikutus, osallisuus

Sivut 33 sivua ja liitteitä 2 sivua

Social Services

Abstract

Author Elisa Turpeinen

Year 2022

Subject Infant and toddler pedagogy at Nipsula open early childhood environment.
Promoting children's inclusion by means of interaction

Supervisors Mari Korhonen

The aim of this thesis was to raise awareness of infant and toddler pedagogy carried out at Nipsula. The study explored how children's inclusion can be promoted by means of interaction. The commissioner of the thesis was Nipsula, the early childhood education activity, learning and development centre of Häme University of Applied Sciences.

The theoretical basis of the thesis examines different forms of early childhood education and pedagogy. In addition, concepts related to the early childhood education pedagogy, such as infant and toddler pedagogy, warm interaction style and inclusion were specified. The empirical part of the thesis was a qualitative study and the data consisted of 23 blog posts of Nipsula open early childhood education from years 2019–2021. The blog posts were analysed using content analysis. During the analysis phase, two clear main themes of the data were distinguished; promoting child inclusion by means of warm interaction and parental support in child's inclusion.

The results of the thesis show that many means of warm interaction used by students when promoting the inclusion of young children, were described in the blog posts. Based on the results, the students' means of interaction included encountering a child as an individual, paying attention to the interests of the child, using various methods, and collecting feedback from children. In addition, the results indicated that, as a special feature of open early childhood education, parental participation in guided activities together with children, promoted young children's inclusion. The conclusion states that infant and toddler pedagogy is not only pedagogy of care. The basis of high-quality pedagogy is the inclusion of children and promoting it by means of warm interaction.

Keywords Open early childhood education, infant and toddler pedagogy, interaction, and inclusion

Pages 33 pages and appendices 2 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatuksen toimintamuodot	2
2.1	Avoin varhaiskasvatus	3
2.2	Nipsulan avoin varhaiskasvatus	3
3	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka	4
3.1	Pienten pedagogiikka	6
3.2	Lämmin vuorovaikutustapa	7
3.3	Osallisuus varhaiskasvatuksessa	9
4	Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka ja vuorovaikutus tutkimuskohteina	11
5	Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteuttaminen	13
5.1	Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimustehtävä	14
5.2	Tutkimuksen laadullinen ote	14
5.3	Blogi aineiston lähteenä	16
5.4	Aineiston analyysi sisällönanalyysinä	17
5.5	Eettisyys, luotettavuus ja kestävä elämäntapa	20
6	Pienten pedagogiikka Nipsulan toiminnan dokumentoinnissa	23
6.1	Lapsen osallisuuden edistäminen lämpimän vuorovaikutuksen keinoin	23
6.2	Vanhempi lapsen osallisuuden tukena	27
7	Johtopäätökset	28
8	Pohdinta	31
	Lähteet	34

Liitteet

- Liite 1 Aineistonhallintasuunnitelma
- Liite 2 Kirjoitelmapyyntö

1 Johdanto

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen KARVIN vuonna 2019 julkaisema arviointiraportti varhaiskasvatuksen laadusta (Repo ym., 2019) osoittaa, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPH, 2018) sisällölliset tavoitteet eivät kaikilta osin toteudu perusteiden edellyttämällä tavalla. Puutteita havaittiin erityisesti alle kolmivuotiaiden pedagogiikassa kuin myös taidekasvatuksen, ilmaisun, musiikin, liikunnan ja lukutaidon valmiuksia sekä monilukutaitoa vahvistavassa toiminnassa. (Repo ym., 2019, ss. 3–4)

Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) varhaiskasvatuksen toiminta-, oppimis- ja kehittämisympäristö Nipsulassa tuotetaan avointa varhaiskasvatusta hämeenlinnalaisille kotihoidossa oleville, päivähoitoikäisille lapsille sekä heidän vanhemmilleen tai hoitajilleen (HAMK, n.d.). KARVIN arviointiraportin pohjalta heräsi kiinnostus Nipsulassa toteutettavan pienten pedagogiikan näkyvyyden lisäämisestä opinnäytetyön avulla. Opinnäytetyön aihe tulee työelämäyhteistyökumppanilta, mutta opiskelija on itse rajannut tarkasteltavan näkökulman.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on Nipsulassa toteutettavan pienten pedagogiikan sisällön avaaminen. Tähän tavoitteeseen pyritään pääsemään kuvaamalla pienten pedagogiikan merkitystä ja tuomalla esiin, miten se näyttäytyy Nipsulan blogissa toimintaa ohjaavien opiskelijoiden kuvaamana. Tarkastelun näkökulmana on lasten osallisuuden edistäminen vuorovaikutuksen keinoin.

Tutkimusaineistona käytetään Nipsulan blogia. Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatuksen toimintaympäristöt, varhaiskasvatuksen pedagogiikka, pienten pedagogiikka, lämmin vuorovaikutustapa sekä osallisuus varhaiskasvatuksessa. Tutkimus on laadullinen tutkimus ja aineisto analysoidaan sisällönanalyysillä. Tutkimuskysymykset ovat: miten pienten lasten osallisuuden tukeminen kuvataan Nipsulan blogissa opiskelijoiden kertomana ja miten huoltajien läsnäolo tukee lasten osallisuutta Nipsulan blogikirjoitusten perusteella.

2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Varhaiskasvatus on kokonaisuus, joka muodostuu lapsen suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 2 §). Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Varhaiskasvatuslaissa (540/2018 § 1) säädetty lapsen oikeus varhaiskasvatukseen koskee päiväkodissa tai perhepäivähoidossa toteutettavaa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuslaissa ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet ohjaavat kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja (OPH, 2018, ss. 14, 17). Toimintamuodot eroavat toisistaan muun muassa oppimisympäristöjen, resurssien, henkilöstön koulutuksen ja kelpoisuusvaatimusten, henkilöstörakenteen, lapsiryhmien koon sekä henkilöstön välisten suhdelukujen vaihtelun kautta. Lisäksi tuen antamisen mahdollisuudet vaihtelevat eri toimintamuotojen välillä. (OPH, 2022, s. 14)

Yleisin varhaiskasvatuksen toimintamuoto on päiväkodeissa toteutettava varhaiskasvatus. Päiväkodeissa ryhmät muodostetaan pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi ryhmien muodostamisessa noudatetaan henkilöstön mitoituksen sekä ryhmien enimmäiskokoon ja tukeen liittyviä säännöksiä. Päiväkodeissa kokonaisvastuu lapsiryhmän toiminnan suunnittelusta, suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta, sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä, on varhaiskasvatuksen opettajalla. (OPH, 2022, s. 14)

Perhepäivähoito on pienryhmässä toteutettavaa varhaiskasvatusta, mikä järjestetään hoitajan yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa. Perhepäivähoito voi olla yhden, kahden tai erityistapauksissa kolmen hoitajan toteuttamaa varhaiskasvatusta, jossa perhepäivähoitajat vastaavat oman ryhmänsä toiminnasta. Lisäksi varhaiskasvatuksessa järjestetään vuorohoitoa tarpeen mukaisessa laajuudessa lapsen huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi. Vuorohoidon pedagogisessa toiminnassa ja lapselle annettavan tuen suunnittelussa sekä toteuttamisessa huomioidaan, että lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen on monesti epäsäännöllistä. (OPH, 2022, ss. 14–15)

2.1 Avoin varhaiskasvatus

Avoin varhaiskasvatus tarkoittaa toimintaa, jonka tarkoitus on tarjota varhaiskasvatusikäisille lapsille ohjattua ja valvottua, säännöllistä, tavoitteellista sekä monimuotoista varhaiskasvatustoimintaa. Avoin varhaiskasvatus tarjoaa myös sosiaalisia kontakteja ja tukea pienten lasten vanhemmille ja hoitajille. Sen toimintamuotoja ovat mm. avoimet päiväkodit, kerhotoiminta, leikkipuistot ja perhekerhot. (Finto, n.d.)

Toiminnan toteutus ja painopisteet vaihtelevat avoimen varhaiskasvatuksen järjestäjän päätösten mukaan. Tarjontaa voi olla esimerkiksi ulkoilua, leikkiä sekä taide- ja liikuntakasvatusta. Lisäksi huoltajille voidaan tarjota ohjattua yhdessäoloa lasten kanssa sekä muita sosiaalisia kontakteja. Avoin varhaiskasvatustoiminta on aina suunniteltua, ja siinä on huomioitu varhaiskasvatuslain tavoitteet toimintaan soveltuvalla tavalla. (OPH, 2018, s. 19) Se on ennaltaehkäisevää perheiden tukemista, jossa korostuvat kasvatusyhteistyö sekä vanhemmuuden tukeminen (Hämeenlinnan kaupunki, 2019 s. 15).

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportin Varhaiskasvatus vuoteen 2020 (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2008) mukaan avoimet varhaiskasvatuspalvelut tulevat muuttumaan, laajenemaan ja monipuolistumaan. Lisäksi raportissa ennakoidaan, että ne tulevat osittain korvaamaan kokopäivähoidon tarvetta. Avoin varhaiskasvatus voi toimia joustavammin ja vastata perheiden tarpeisiin paremmin. Avoimia varhaiskasvatuspalveluita kehittämällä, huoltajille tarjotaan paremmat mahdollisuudet valita muutakin, kuin kokopäivähoitoa ja osapäivähoitoa. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2008, s. 39)

2.2 Nipsulan avoin varhaiskasvatus

Nipsulan avoin varhaiskasvatustoiminta on Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) Hyvinvointiosaamisen yksikön tuottama palvelu. Nipsula kuuluu Hämeenlinnan kaupungin palvelusetelillä tuetun kerhotoiminnan piiriin. Avointa varhaiskasvatusta järjestetään tiistaisin ja torstaisin klo 9.00–12.00 HAMKin lukuvuosikalenterin mukaisesti. Toiminta on suunnattu hämeenlinalaisille kotihoidossa oleville, päivähoitoikäisille lapsille sekä heidän vanhemmilleen tai hoitajilleen. (HAMK, n.d.)

Nipsulassa toteutettavaa avointa varhaiskasvatusta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä perheiden, opiskelijoiden, ohjaavan opettajan ja Nipsulan toiminnasta vastaavan palvelukoordinaattorin kesken. Ohjaustuokiot ovat Hyvinvointiosaamisen yksikön opiskelijoiden suunnittelemaa opintoihin liittyviä oppimistehtäviä, harjoitteluja sekä projekti- ja opinnäytetöitä. Toteutettua toimintaa dokumentoidaan, ja tehdään näkyväksi Nipsulan blogissa ja Facebookissa. (HAMK, n.d.)

Nipsulassa lapsilla on mahdollisuus harjoitella ja kehittää sosiaalisia taitoja lapsiryhmässä. Lapsilla ja vanhemmilla on mahdollisuus osallistua monipuoliseen ohjattuun toimintaan, minkä lisäksi vanhemmilla on mahdollisuus tavata toisiaan. He voivat jakaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan sekä keskustella kasvatuksen ja lapsiperhearjen asioista. (HAMK, n.d.)

3 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. (OPH, 2022, s. 18)

Varhaiskasvatus perustuu sosiokulttuuriseen oppimiskäsitykseen, jonka idea on varhaiskasvatuksen suunnittelu ja kehittäminen yhdessä lapsen, vanhempien ja ympäröivän yhteisön kanssa. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa tietyssä fyysisessä, sosiaalisessa, historiallisessa ja kulttuurisessa kontekstissa. Toiminnan ydin on ihmisten väliset suhteet, ei yksittäinen lapsi. (Rintakorpi, 2017, s. 11)

Varhaiskasvatuksen perusteissa (OPH, 2022) todetaan, että oppiminen on kokonaisuus, joka rakentuu jokapäiväisissä tilanteissa. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillaessaan ympäristöään, sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. Toiminnassa pitää huomioida leikin itseisarvo lapselle, sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa, että lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös kartuttaa lapsen laaja-alaista osaamista. Laaja-

alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. (OPH, 2022, ss. 17–23) Kuva 1 havainnollistaa varhaiskasvatuksen pedagogiikan osa-alueet.

Kuva 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (OPH, 2022, s. 33).

Kangas ym. (2021) kuvaa varhaiskasvatuksen pedagogiikan jakamalla sen neljään perusajatuksen. Ensimmäinen asia on lapsen näkemyksen huomioiminen. Toinen periaate on, että ammattilainen toimii aktiivisena havainnoitsijana lasten omaehtoisessa toiminnassa, sekä huomioi lasten näkökulmia, kiinnostuksen kohteita, ajatuksia ja yksilöllisiä kulttuurisia tekijöitä. Kolmas perusajatus on kiinnittää huomiota toiminnassa sekä vuorovaikutuksessa syntyviin merkityksiin, ja neljäs periaate on, että henkilöstö mahdollistaa toiminnan laajenemisen ja jatkamisen toimintaympäristöä muokkaamalla. (Kangas ym., 2021, s. 14) Tämän lisäksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2022, s. 18) esitetään, että pedagogiikka näkyy niin varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa kuin oppimisympäristöissä, sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Ahonen ja Roos (2019, s. 12)

toteavatkin pedagogiikan olevan suomalaisen varhaiskasvatustyön ydinkäsite, mikä määrittää sekä varhaiskasvatuksen toimintaa, että sitä, millaisena lapsi ja hänen oppimisensa käsitetään. Ahonen ja Roos lisäävät, että konkreettisimmillaan pedagogiikalla voidaan tarkoittaa varhaiskasvattajan ja lapsen vuorovaikutusta, mutta laajimmillaan se voidaan ajatella kokonaisena tieteenalana.

3.1 Pienten pedagogiikka

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (OPH, 2022, s. 15) määrittävät varhaiskasvatuksen pedagogiikan kuuluvan kaikille lapsille. Varhaiskasvatus on osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua, luoden pohjan elinikäiselle oppimiselle. Pedagogisen toiminnan perustana on lapsuuden merkityksen ymmärtäminen, sekä osaaminen lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta.

Ahonen ja Roos (2021) toteavat, että alle 3-vuotiaiden lasten pedagogiikka, on arvokas osa varhaiskasvatusta, mutta sen omaleimaisuus ja merkitys on monelle epäselvää. Saatetaan ajatella, että varhaiskasvatuksen opettajan osaaminen pääsee paremmin esille isompien lasten kanssa, ja pienten lasten pedagogiikkaan suhtaudutaan vähättelevästi. (Ahonen & Roos, 2021, s. 10)

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa pedagogiikka läpäisee arjen jokaisen hetken. Se on läsnä niin leikeissä kuin myös vaipanvaihtohetkissä. Yhdessä hetkessä voi myös esiintyä elementtejä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kaikista oppimisen alueista (OPH, 2022, ks. myös kuva 1 s. 5). Pienet lapset ovat aina tavallaan alisteisessa asemassa suhteessa aikuisiin ja vanhempiin lapsiin, koska heillä ei ole vielä riittävästi sosiaalista osaamista puolustaa omia oikeuksiaan sekä ajaakseen omaa etuaan. Juuri tämän takia pienten lasten pedagogiikkaan ja varhaiskasvatuksen ammattilaisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kasvattajien ammattitaitoa mitataankin tiukimmin juuri pienten lasten kanssa. (Ahonen & Roos, 2021, ss. 11, 75)

Kalliala (2008) korostaa, että useiden tutkimusten mukaan laadukkaan varhaiskasvatuksen tärkein kriteeri on henkilökunnan ja lasten välinen kanssakäyminen. Lämmin vuorovaikutus,

lapsen arvostaminen yksilönä, myönteisen tuen antaminen sekä herkkyys lapsen reaktioille ovat tavoiteltavan aikuisroolin tärkeät elementit. Aikuisen tapa toimia vaikuttaa monin tavoin lapsen emotionaaliseen hyvinvointiin ja toimintaan sitoutumiseen. Parhaimmillaan onnistunut stimulaatio tarkoittaa, että lapsi saa aineksia kommunikointiin, ajatteluun ja toimintaan. Sensitiivinen aikuinen puolestaan vastaa lapsen tunteisiin, turvallisuuden, huomion, emotionaalisen tuen vahvistamisen sekä selkeyden tarpeeseen. (Kalliala, 2008, ss. 67–68) Myös Hännikäinen (2013) toteaa, että pienten lasten kanssa toimiessa vuorovaikutuksen merkitys korostuu pedagogisessa toiminnassa. Varhaiskasvatuksen laadun ja emotionaalisen hyvinvoinnin tekijöistä vuorovaikutuksen laatu on yksi tärkeimmistä seikoista. (Hännikäinen, 2013, s. 51)

Ahosen ja Roosin (2021) mukaan pienten pedagogiikassa keskeinen asia on myös leikin tukeminen aikuisen läsnäolon avulla. Aikuisen läsnäolo tukee lapsia sitoutumaan leikkiin, mikä lisää leikin moniulotteisuutta ja jatkuvuutta. Silti liian harvoin aikuisten nähdään leikkivän yhdessä lasten kanssa varhaiskasvatuksessa. Pienten lasten kanssa on hyvä tiedostaa, että leikki on pienelle ominainen tapa ilmaista itseään ja näin ollen tukee myös vuorovaikutustaitojen kehittymistä. (Ahonen & Roos, 2021 ss. 92–98)

3.2 Lämmin vuorovaikutustapa

Laadukkaan pedagogiikan perusta on laadukas ja lämmin vuorovaikutus, jossa kukin lapsi kohdataan ainutlaatuisena yksilönä. Tästä syystä vuorovaikutus ja pedagogiikka kietoutuvat tiiviisti yhteen varhaiskasvatuksessa. (Ahonen, 2017, s. 60) Pienten lasten kehityksen ollessa hyvin kokonaisvaltaista, vuorovaikutuksessa kehittyvät niin lapsen sosiaaliset, emotionaaliset kuin kognitiivisetkin taidot. Laadukas vuorovaikutus perustuu aikuisen herkkyyteen ja sitoutumiseen. Sensitiivinen kasvattaja pysähtyy kuulemaan lapsen reaktioita ja käyttäytymistä. Hän myös omalla toiminnallaan muistuttaa lasta, että lapsella on oikeus tulla kuulluksi sekä vaikuttaa omaan elämäänsä omista lähtökohdistaan. (Ahonen & Roos, 2021, ss. 25, 57–59)

Ahonen (2017) muistuttaa, että vuorovaikutus ei ole pelkästään puhuttu kieli, vaan se sisältää paljon muutakin. Etenkin kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa moninaiset

nonverbaaliset viestit ovat läsnä, mikä näkyy muun muassa kehon asennoissa, eleissä, ilmeissä, äänensävyissä, äänenpainossa ja fyysisenä etäisyytenä. Pienten lasten kanssa korostuukin juuri nonverbaalinen vuorovaikutus. Lapsen ja häntä ympäröivän sosiaalisen todellisuuden vuorovaikutus vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen merkittävästi, sillä vain vuorovaikutuksen kautta lapsi voi päästä aidosti osalliseksi sosiaalisiin yhteisöihin. (Ahonen, 2017, s. 60)

Ranta (2021) korostaa, että luottamuksellisen suhteen rakentamisessa lapsen kanssa, on alussa tärkeää antaa lapsen tehdä aloitteita. Aikuisen on oltava herkkä näille aloitteille, jotta hän pystyy vastaamaan niihin. Aikuisen on myös oltava aktiivinen vuorovaikutussuhteen muodostamisessa, mutta toimittava kuitenkin lasten tarpeita kunnioittaen. Myös Ranta painottaa, että jokainen lapsi on kohdattava yksilönä, mikä vaatii aikuiselta lapsen eleisiin ja aloitteisiin reagoitua, kuin myös oman toiminnan reflektointia. Ranta lisää, että lapsi tulee kohdata myös silloin, kun hän ei osoita huomiota aikuista kohtaan tai välttelee kontaktia. Jotta vuorovaikutussuhteesta tulee positiivinen, on tärkeä arvostaa lapsen asiaa. Ranta neuvoo myös, että kiinnostusta lapsen asiaa kohtaan voi osoittaa ”omalla olemuksellaan, eleillään, menemällä lapsen tasolle, antamalla lapsen puhua loppuun asti ja esittämällä hänelle jatkokysymyksiä”. Vuorovaikutukseen liittyy siis paljon muutakin kuin kieli. Rannan sanoin, se on ” vastavuoroista reagoitua, jossa merkitsevää on yritys ymmärtää toista”. (Ranta, 2021, ss. 57–60)

Vuorovaikutussuhde lapsen kanssa voi vahvistua myös huoltajien kautta. Rannan (2021) tutkimuksen mukaan luottamussuhdetta edistää, jos lapselle tutulla aikuisella, esimerkiksi isällä tai äidillä, on toimiva kasvatusyhteistyösuhde varhaiskasvattajan kanssa. Ahonen ja Roos (2021) puolestaan muistuttavat, että on riittämätöntä käytöstä kasvattajalta huolehtia vain omasta vuorovaikutuksen laadusta, ja samalla tietoisesti kääntää selkä työkaverin toiminnalle. Sen sijaan laadukas vuorovaikutus vaatii osaamista puuttua ongelmiin, jos havaitaan kehnoa vuorovaikutusta ympärillä. (Ranta, 2021, s. 61; Ahonen & Roos, 2021, s. 258)

3.3 Osallisuus varhaiskasvatuksessa

Nivala ja Ryyänen (2019) kuvailevat osallisuutta ihmisen ja yhteisön välisen suhteen luonteen tavoitteeksi. Se toteutuu ihmisen ja yhteisön välisessä suhteessa, kun ihminen on osa, toimii osana ja kokee olevansa osa yhteisöä. Sosiaalipedagoginen toiminta osallisuuden edistämiseksi on ihmisen kasvun tukemista yhteisön jäsenenä. Sen tavoitteena on vahvistaa jokaisen yhteisön jäsenen rohkeutta, halua ja valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhteistoimintaan, luoda konkreettisia ympäristöjä osallistumiselle ja kehittää osallistumista mahdollistavia rakenteita ja toimintamuotoja. (Nivala & Ryyänen, 2019, ss. 138–140)

Osallisuus varhaiskasvatuksessa liittyy lasten ja huoltajien osallistumisen, vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen mahdollisuuksiin. Arvostava kohtaaminen ja lasten sekä huoltajien ajatusten kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Osallisuuteen kuuluu, että lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä kasvattajien kanssa. Kasvattajat varmistavat, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. (OPH, 2018, s. 27)

Kangas ym. (2021) kirjoittavat, että lasten osallisuus on monitahoinen ilmiö ja varhaiskasvatuksessa sitä voidaan pohtia erilaisista näkökulmista. Oikeusnäkökulmasta katsottuna osallisuus ajatellaan olevan lapsen pysyvä ominaisuus ja tulevaisuuden kansalaisen aktiivista toimijuutta. Siinä korostetaan, että YK:n lasten oikeuksien sopimus määrittelee lapsen aseman yhteiskunnassa. Oppimista korostavassa näkökulmassa puolestaan ajatellaan, että osallisuus on joukko taitoja, joita lapset harjoittelevat, ja joiden kanssa he työskentelevät varhaiskasvatuksessa. Siinä osallisuutta lähestytään oppimisen ja kasvun näkökulmasta. Osallinen lapsi on aktiivinen toimija, joka yhteistoiminnallisesti ja vuorovaikutteisesti osallistuu pedagogisen viitekehyksen mukaisesti toteutettuun toimintaan. Osallinen lapsi tulkitsee toimintaa ja pyrkii muokkaamaan ympäristöään sekä omaa toimintaansa suhteessa ryhmän toimintaan. (Kangas ym., 2021, ss. 74–75)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2022, s. 19) todetaan:

Päivittäin toistuvat tilanteet, kuten ruokailu, pukeminen ja riisuminen, lepo ja hygieniasta huolehtiminen, ovat keskeinen osa lapsen päivää ja osa pedagogista toimintaa. Varhaiskasvatuksen hoitotilanteet ovat aina samanaikaisesti kasvatus- ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestä huolehtimisen taitoja, ajan hallintaa sekä omaksutaan hyviä tottumuksia.

Ahonen ja Roos (2019) harmittelevat yleistä ajattelutapaa siitä, ettei pienten lasten kanssa voi toteuttaa osallisuuden periaatteisiin tukeutuvaa pedagogiikkaa. Tämä nousee esille, jos ajatellaan pienten lasten hoidon olevan suurilta määrin perushoitoa, jossa pedagogiikalle ei jää tilaa. (Ahonen & Roos, 2019, s. 24) On tärkeää kuitenkin huomioida, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2022) varhaiskasvatus määritellään kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudeksi, jossa painottuu pedagogiikka. Kataja (2014, s. 72) selvittää, että osallisuuspedagogiikka edellyttää kasvattajalta sensitiivisyyttä, läsnäoloa, tavoitteellisuutta sekä havainnointia. Pienten lasten osalta tämä tarkoittaa, että pedagogiikka kytkeytyy perushoidon tilanteisiin. Perushoito muuttuu pedagogiseksi, kun varhaiskasvattaja toteuttaa siinä pedagogista ymmärrystään. Tämä tarkoittaa esimerkiksi loruttelun tai kehon osien nimeämisen kautta tapahtuvan kielen kehittämisen yhdistämistä osaksi hoitohetkeä. (Ahonen & Roos, 2019, ss. 24–25)

Kataja (OPH, 2018b) painottaa, että osallisuus ei tarkoita sitä, että lasten annetaan päättää kaikesta aikuisen vetäytyessä taustalle ja ottaen roolin lasten yksittäisten toiveiden toteuttajana. Kataja myös korostaa, että osallisuusajattelun keskiössä on kasvattajan rooli. Osallisuus haastaa kasvattajan olemaan jatkuvasti sensitiivisesti läsnä, ja rikastuttamaan arjen toimintaa lasten ideoilla sekä kuuntelemaan enemmän kuin puhumaan. Osallisuus on selkeästi väärin ymmärretty, jos siihen liitetään ajatuksia esimerkiksi säännöttömydestä, kaaoksesta ja huonosta käytöksestä. Kataja toteaa myös, että osallisuus ja perushoidon pedagogiikka näkyvät esimerkiksi siinä, että lapsen annetaan tehdä omia päätelmiään ja tulkintojaan, sekä kokeilla ja yrittää itse. Kataja lisää, että rajat ja säännöt ovat osa yhteisöä,

ja lasta tuetaan ymmärtämään, että hänen toimintansa vaikuttaa toisiin kyseisessä lasten ja aikuisten yhteisössä.

Osallisuus on siis osa demokratiakasvatusta, jossa jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa ja olla mukana miettimässä yhteiset pelisäännöt, jotta kaikilla olisi hyvä olla. Osallisuudessa on huomioitavaa, että se lähtee jokaisen lapsen omista lähtökohdista sekä mielenkiinnon kohteista. Se ei ole vain ideointia ja aloitteiden tekemistä. Kyse on pienistä arkisista asioista, joiden avulla tilanteista voidaan tehdä lapselle merkityksellisiä, ja siten vahvistaa lapsen omaa otetta itseään koskeviin asioihin. (OPH, 2018a)

Ahonen ja Roos (2019) puolestaan muistuttavat, että varhaiskasvatuksessa osallisuus ei rakennu vain lasten kielellisiin oivalluksiin tarttumisesta tai yhteisestä toiminnan suunnittelusta. He toteavat, että osallisuutta ei myöskään ole hienoimpienkaan pedagogisten menetelmien käyttäminen, jos lapsella ei ole tunnetta siitä, että juuri hän on omana itsenään tärkeä osa ryhmäänsä. Sen sijaan Ahosen ja Roosin mukaan varhaiskasvattajan tapa olla vuorovaikutuksessa lapsen kanssa on osallisuuden tukemisen tärkein edellytys. He korostavat, että lapselle on osoitettava hänen olevan oman elämänsä päähenkilö. (Ahonen & Roos, 2019, s. 25) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2022, s. 26) kirjoitetaankin, että lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta, ovat tekijöitä, jotka vahvistavat osallisuutta.

4 Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka ja vuorovaikutus tutkimuskohteina

Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka ja vuorovaikutus pedagogisen työn lähtökohtana ovat ajankohtaisia aiheita KARVIN laaturaportin tulosten johdosta. Aiheita on kuitenkin tutkittu jo ennen raportin pinnalle nostamaa huolta. Esimerkiksi Liisa Ahonen on jo vuonna 2015 väitöskirjassaan tarttunut vuorovaikutuksen laadun merkitykseen varhaiskasvatuksessa. Hanna Lindberg (2016) ja Miia Pirttilä (2018) ovat puolestaan tutkineet vuorovaikutusta työskentelyssä alle kolmivuotiaiden kanssa.

Liisa Ahonen (2015) tarkasteli väitöskirjassaan varhaiskasvattajien toimintaa päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa. Ahosen tavoitteena oli selvittää, millaista on varhaiskasvattajan vuorovaikutuksellinen ja pedagoginen toiminta sosiaalis-emotionaalista tukea tarvitsevan lapsen kanssa haastavissa kasvatustilanteissa. Tutkimuksessa haastava kasvatustilanne määriteltiin lapsen käyttäytymisen kautta, ja näissä tilanteissa lapsi tai lapset käyttäytyivät aggressiivisesti, uhmakkaasti, levottomasti, vetäytyvästi, tai saavat voimakkaita tunteenpurkauksia.

Ahosen (2015) tutkimuksen aineisto koostui haastavien kasvatustilanteiden havainnoimisesta kolmessa päiväkotiryhmässä, jotka sijaittivat kolmessa eri kunnassa tai kaupungissa. Hän havainnoi kunkin ryhmän toimintaa viisi päivää, eli havainnointia kertyi yhteensä 15 päivää. Tutkimuksen tuloksena Ahonen toteaa, että haastavissa kasvatustilanteissa korostui viisi erilaista varhaiskasvattajan vuorovaikutustapaa: lämmin, etäinen, ristiriitainen, tekninen sekä välttelevä vuorovaikutustapa.

Hanna Lindberg (2016) on kasvatustieteen pro gradu -tutkielmassaan tutkinut alle kolmivuotiaiden pedagogiikkaa. Hänen tutkimuksensa tarkoitus oli tehdä alle 3-vuotiaiden pedagogiikka näkyväksi tutkimalla lastentarhanopettajien pedagogista puhetta. Lindbergin tutkimukseen osallistui kolme opettajaa, jotka työskentelivät ryhmissä, joissa oli alle 3-vuotiaita lapsia. Tutkimuksen aineisto koostui lastentarhanopettajien kirjoitelmista ja videoidusta ryhmäkeskustelusta. Diskurssianalyysin avulla Lindberg löysi aineistosta seitsemän erilaista puhetapaa, joiden avulla opettajat pedagogiikkaa toteuttivat: 1) herkkyysspuhe ja lapsen tuntemiseen liittyvä puhe, 2) vuorovaikutuspuhe, 3) hyvän olon puhe, 4) vanhoja tapoja kritisoiva puhe, 5) ilon kautta –puhe, 6) lasten osallisuutta painottava ja lasten aloitteille avoin puhe sekä 7) kiireetön ja hidas arki –puhe. Lindbergin tulokset kertovat, että opettajien puheiden mukaan, alle 3-vuotiaiden pedagogiikan perustana on kokonaisvaltainen vuorovaikutustyö, jossa kaikki oppiminen lähtee perusluottamuksen rakentamisesta sensitiivisen vuorovaikutuksen avulla.

Miia Pirttilä (2018) puolestaan tutki varhaispedagogiikkaa taaperoryhmässä kasvatustieteen pro gradu -tutkielmassaan. Tutkimuksessa hän tarkasteli varhaiskasvatuksen henkilöstön käsityksiä pedagogiikan painoarvosta ja sen sisällöllisistä merkityksistä alle 3-vuotiaiden

varhaiskasvatuksessa. Pirttilä suoritti tutkimuksensa laadullisena tutkimuksena, jossa menetelmänä hän käytti kyselylomaketta. Tutkimuksessa hän analysoi 2014 toteutetusta kansainvälisestä kartoituksesta ”Näkökulmia varhaiskasvatuksen ammatillisuuteen” erotettua aineistoa, joka sisälsi 333 päiväkodissa alle 3-vuotiaiden kanssa työskentelevää vastaajaa.

Pirttilän (2018) tutkimuksen mukaan, vain joka kolmannen vastaajan mielestä pedagogiikalla oli merkitystä alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa. Hänen tutkimustuloksissaan pedagogiikalle annetut merkitykset jakaantuivat kolmeen eri näkökulmaan. Nämä ovat pedagogiikka vuorovaikutuksellisenä näkökulmana, pedagogiset menetelmät ja strategiat, sekä pedagoginen tietoperusta. Tutkimuksessa selvisi, että pedagoginen osaaminen on vankkaa taaperoryhmissä, mutta valtakunnallisesti osaaminen näyttäisi jakaantuvan epätasaisesti. Tutkija toteaa tuloksen olevan huolestuttava varhaiskasvatuksen laadun näkökulmasta, koska korkea laatu näyttäisi toteutuvan vain osittain. Lisäksi tutkimuksen tuloksissa näkyy, että alle 3-vuotiaiden kanssa työskentelevät ammattilaiset, jotka näkevät vuorovaikutuksen osana hoivapedagogiikkaa, ovat vähemmistössä. Tutkija muistuttaa, että tutkimustieto perustelee kiistämättä varhaiskasvatuksen tärkeimmiksi laatutekijöiksi koulutetun ammattihenkilöstön toteuttaman pedagogiikan, joka pohjautuu laadukkaaseen ja sensitiiviseen vuorovaikutukseen. Tulos on siis ”pysäyttävä ja surullinen”, kuten tutkija itse toteaa (Pirttilä, 2018, s. 60).

5 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteuttaminen

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön toiminnan tavoitteena on jatkuva pedagoginen kehittäminen. KARVI on kehittänyt laadun arvioinnin mallin, jonka avulla varhaiskasvatuksen järjestäjät ja palveluntuottajat voivat sekä arvioida varhaiskasvatuksen perusteiden toteutumista toiminnassaan että tunnistaa kehittämiskohteita. Varhaiskasvatuksen laatu on kokonaisuus eri rakenne- ja prosessitekijöitä. Rakennetekijät liittyvät varhaiskasvatuksen järjestämiseen ja prosessitekijät kuvaavat konkreettisemmin varhaiskasvatuksen ammatillisiin ja toimintakulttuuriin liittyviä vaatimuksia sekä varhaiskasvatuksen toimintoja kuvaavia ydintekijöitä. Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus on laadun prosessitekijä, johon

tässä opinnäytetyössä paneudutaan pienten lasten sekä avoimen varhaiskasvatuksen näkökulmasta. (Repo ym., 2019, ss. 17–19; ks. myös Kangas ym., 2021, ss. 168–175)

5.1 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimustehtävä

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on Nipsulassa toteutettavan pienten pedagogiikan sisällön avaaminen. Avoimessa varhaiskasvatuksessa noudatetaan valtakunnallisia Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (OPH, 2022), mutta silti alle kolmevuotiaiden pedagogiikka etenkin avoimessa varhaiskasvatuksessa on monelle hyvin epämääräinen käsite. Tämän opinnäytetyön avulla pyritään lisäämään ymmärrystä, miten pienten pedagogiikkaa toteutetaan avoimessa varhaiskasvatuksessa.

Tutkimustehtävä on selvittää, miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatusympäristön toiminnan dokumentoinnissa näkyy alle kolmivuotiaiden lasten pedagogiikka. Pienten pedagogiikkaa voidaan tutkia hyvin monesta eri näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa aihetta lähestytään vuorovaikutuksen perspektiivistä. Opinnäytetyön tutkimustulosten avulla pyritään avaamaan pienten pedagogiikan merkitystä ja esittää, miten se näyttäytyy Nipsulan blogissa toimintaa ohjaavien opiskelijoiden kuvaamana.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Miten pienten lasten osallisuuden tukeminen kuvataan Nipsulan blogissa opiskelijoiden kertomana?
- Miten huoltajien läsnäolo tukee lasten osallisuutta Nipsulan blogikirjoitusten perusteella?

5.2 Tutkimuksen laadullinen ote

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimusote sopii tähän tutkimukseen, koska Hirsjärven ym. (2016, s. 161) mukaan laadullinen tutkimus kuvaa moninaista todellista elämää, mistä myös tässä tutkimuksessa on kyse. Saaranen-Kauppisen ja Puusniekan (2006) mukaan laadullinen tutkimus on tutkimusote, joka sisältää

monia suuntauksia, tiedonhankinta- ja analyysimenetelmiä sekä aineiston tulkintatapoja. Tutkijan oma linja muodostuu monien valintojen kautta eikä yhtä oikeaa tutkimuksen toimintatapaa ole. (Kauppinen & Puusniekka, 2006) Eskolan ja Suorannan (2014, s. 13) mukaan suomalaisessa yhteiskunnassa käytetään monesti synonyymeina käsitteitä laadulliset, kvalitatiiviset ja pehmeät menetelmät, vaikka termien tausta ja alkuperäinen merkitys poikkeavatkin hieman toisistaan. Tässä tutkimuksessa valittiin käytettäväksi käsitettä laadullinen tutkimus.

Kuten tutkimus yleensäkin, myös laadullinen tutkimus on aina omanlaisensa versio tutkittavasta ilmiöstä, ja se voidaan toteuttaa monella eri tavalla (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa ihmisten suosiminen tiedon keruun välineenä, laadullisten metodien käyttö aineiston hankinnassa ja kohdejoukon valitseminen tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi ym., 2016, s. 164). Yleensä laadullisen tutkimuksen aineisto on ilmaisultaan tekstiä, joka on syntynyt tutkijasta riippuen tai riippumatta. Esimerkkejä näistä ovat erimuotoiset haastattelut sekä havainnoinnit, joihin luetaan henkilökohtaiset päiväkirjat, omaelämäkerrat ja kirjeet sekä muu kirjallinen tai kuvallinen aineisto tai äänimateriaali. Aineistona voidaan käyttää hyvin myös yleisönosastokirjoituksia, elokuvia tai suorajakelumainoksia. (Eskola & Suoranta, 2014, s. 15)

Laadullisessa tutkimuksessa edetään prosessinomaisesti. Parhaimmillaan tutkimussuunnitelma elää tutkimushankkeen mukana, ja siinä korostuu aineistonkeruun, analyysin, tulkinnan ja raportoinnin kietoutuminen toisiinsa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelmaa sekä tutkimusongelman asettelua voidaan joutua tarkastelemaan aineistonkeruun edetessä, ja tutkielman kirjoittamisessa voidaan joutua palaamaan alkuperäiseen aineistoon. Laadulliselle tutkimukselle on erityistä myös se, että siinä keskitytään yleensä varsin pieneen määrään tapauksia ja analysoidaan niitä mahdollisimman tarkasti. Näin ollen aineiston tieteellinen kriteeri on määrän sijaan laatu. (Eskola & Suoranta, 2014, ss. 15–18) Laadullisen tutkimuksen hyvänä puolena voidaan pitää, että se mahdollistaa erilaisuuden ja voidaan toteuttaa monella tavalla. Huonona puolena on, että valinnanvapaus voi muotoutua myös taakaksi tutkijalle. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006)

5.3 Blogi aineiston lähteenä

Tutkimusaineistojen ollessa hyvin monenlaisia myös aineistonhankintamenetelmiä on erilaisia. Aineistonhankintamenetelmän valinnan määrittää se, miten aineistoa on tarkoitus tutkimuksessa käyttää. (Jyväskylän yliopisto, 2014) Tässä opinnäytetyössä tutkimuksen aineistona käytettiin Nipsulan blogia ja sen kirjoituksia vuosilta 2019–2021.

Blogi on päiväkirjamainen verkkosivusto. Siinä kirjoitukset jäävät yleensä sellaisiksi kuin ne julkaistessa ovat. Kirjoituksia ei ole tapana muokata jälkikäteen. Blogi on kätevä tapa levittää tietoa ja sille on ominaista, että kirjoittajan henkilökohtainen näkemys pääsee paremmin esille kuin esimerkiksi lehtiartikkelissa. Yleensä blogikirjoituksia voi myös kommentoida ja kommentti ilmestyy kaikkien näkyville, kun blogin ylläpitäjä on ensin hyväksynyt sen. (Lehtinen, n.d.)

Varhaiskasvatuksessa blogi on dokumentoinnin väline, jonka avulla voidaan tukea vanhempien osallisuutta. Sen tärkein tehtävä on toiminnan monipuolinen kuvaaminen, mitä voidaan tehdä yhdessä lasten kanssa kirjallisesti, kuvallisesti ja video- sekä äänitallenteita käyttäen. Blogia seuraamalla vanhempien tietoisuus laadukkaasta varhaiskasvatuksesta toteuttamisesta kasvaa. Varhaiskasvatuksessa blogeja on hyödynnetty myös esimerkiksi erilaisissa projekteissa. (Aho, 2017, s. 148) Yhtenä Nipsulan toiminnan dokumentointivälineenä käytetäänkin blogia. Tekstit ovat pääsääntöisesti toimintaa ohjanneiden opiskelijoiden kirjoittamia ja ne ovat ns. päiväkirjatyypisiä kertomuksia toteutetusta toiminnasta. Nipsulan blogi on julkinen eikä sen käyttö tutkimuksessa vaadi lupaa sivuston haltijalta.

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole olemassa selkeää dokumenttien määrää.

Havaintoyksiköiden määrä on vähintään yksi. Määräkysymys riippuu aina tilanteesta.

Aineiston laatu on määrää tärkeämpi, ja tutkimusaineistoa voidaan katsoa olevan riittävästi, kun uudet tapaukset eivät enää vaikuta tulkintaan. (Kananen, 2014, s. 95) Silloin puhutaan saturaatiosta eli kylläntymisestä. Tämä tarkoittaa, että aineisto alkaa toistaa itseään.

Saturaatiota ei kuitenkaan voi saavuttaa, ellei ole selvillä, mitä aineistosta on hakemassa.

Kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin saturaatioon vetoaminen ei sovi ja asian varmistamiseksi voidaan tehdä testi. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 99–100)

5.4 Aineiston analyysi sisällönanalyysina

Tutkimuksen ydinasioita ovat aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko (Hirsjärvi, 2016, s. 221). Analyysin tekemisen tavoitteena on aineiston sisäistäminen niin, että epäjärjestyksessä oleva aineisto tiivistyy ja täsmentyy (Vilka, 2021, s. 153). Tämän opinnäytetyön aineiston analysointimenetelmänä käytetään aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Se on perusanalyysimenetelmä, joka sopii kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 103). Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 122) esittävät, että Milesin ja Hubermanin (1994) mukaan aineistolähtöinen laadullinen analyysi voidaan karkeasti jakaa kolmeen vaiheeseen; pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden muodostaminen. Sisällönanalyysi on erittäin lähellä teemoittelua, ja sisällönanalyysia sekä teemoittelua käytetäänkin monesti vaihtoehtoisina nimityksinä toisilleen. Perusajatus sisällönanalyysissa on, että siinä keskitytään tutkimaan, mistä asioista, aiheista ja teemoista aineisto kertoo. (Vuori, n.d.) Teemoiksi voidaan valita aiheita, jotka toistuvat tutkimusaineistossa eri muodoissa. Työ etenee teemojen muodostamisesta ja ryhmittelystä niiden tarkasteluun yksityiskohtaisemmin. Teemoja muodostetaan yleensä aineistolähtöisesti etsimällä aineistosta yhdistäviä tai erottavia seikkoja. (Jyväskylän yliopisto, 2016)

Tässä tutkimuksessa analyysin ensimmäisessä vaiheessa valittiin blogiteksteistä kaikki kirjoitukset, jotka on julkaistu vuosina 2019–2021. Valinta perustui siihen, että tuona aikana toimintaa ohjanneet opiskelijat olivat todennäköisesti vielä Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijoita, ja heidät oli mahdollista tavoittaa opinnäytetyön tutkimusaineistonkeruun aikana. Opinnäytetyön alkuperäinen ajatus oli tutkia toiminnan dokumentoinnin lisäksi myös, miten opiskelijat kertovat huomioineensa pienten pedagogiikan Nipsulan toiminnan suunnittelussa ja ohjauksien aikana. Tarkoitus oli, että sekä opiskelijoiden kirjoitelmissa kuvaama toiminnan suunnittelu ja toteutus, että blogikirjoituksissa kuvatut toteutukset ajoittuvat samalle ajanjaksolle. Rajauksen jälkeen blogikirjoituksia poimittiin mukaan yhteensä 46 kpl. Tämän jälkeen kirjoituksista kerättiin lopulliseksi tutkimusaineistoksi ne kirjoitukset, joihin sisältyi maininta, että toteutuksessa oli ollut mukana pieniä lapsia. Tässä

vaiheessa puolet kirjoituksista rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle, ja mukaan analyysiin valittiin 23 blogikirjoitusta, yhteensä 20 sivua. Tässä vaiheessa oli myös selvää, että opiskelijoiden kirjoitelmia ei saada tarpeeksi, ja ne rajattiin pois tutkimusaineistosta. Samalla tutkimuskysymykset tarkennettiin ja kohdistettiin koskemaan vain blogikirjoituksia.

Tutkimusaineiston rajaamisen jälkeen aineistoa luettiin läpi useaan kertaan. Lukemisen jälkeen aineistosta etsittiin tutkimuskysymykset huomioiden alkuperäisilmaisut, jotka taulukoitiin. Seuraavaksi alkuperäisilmauksista tehtiin pelkistettyjä ilmaisuja (ks. Taulukko 1). Puusan (2020, s. 149) mukaan pelkistämisen tarkoituksena on lisätä aineiston informaatioarvoa. Tässä vaiheessa ylimääräinen aineisto myös karsittiin pois.

Taulukko 1. Esimerkki alkuperäisilmausujen pelkistämisestä.

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
Pyrimme ottamaan kaikki lapset huomioon ja rohkaista sekä kehua kaikkia.	Otimme kaikki lapset huomioon, rohkaisimme ja kehuimme
Tämän jälkeen kävimme lasten nimet läpi ja kuullessaan oman nimen, he saivat vilkuttaa meille.	Kävimme läpi kaikkien lasten nimet
Viidennellä kerralla projekti huipentui sirkusteemaiseen temppurataan, jossa lapset saivat vapaasti liikkua ja keksiä mitä missäkin kohdassa tehdään.	Lapset saivat liikkua vapaasti ja keksiä liikkeitä
Jokainen lapsi sai omalle lautaselleen muutamia palasia hedelmiä ja vihanneksia, joita tutkittiin yksi kerrallaan.	Jokainen lapsi sai oman hedelmävihannes lautasen tutkittavakseen
Jokainen lapsi saa edetä omaa tahtiaan toiminnassa temppuradalla.	Lapsi saa edetä omaa tahtiaan

Vuoren (n.d) mukaan laadullinen sisällönanalyysi perustuu koodaukselle. Kananen (2014, s. 104) puolestaan on todennut, että koodauksella pyritään järjestelemään tietoja siten, että samaa tarkoittavat, ja samoja elementtejä omaavat asiat yhdistetään samalla koodilla. Näin aineisto saadaan yhä helpommin käsiteltävään muotoon, mutta samalla ei kuitenkaan vähennetä aineiston tiedon laadullista sisältöä. Tämän tutkimuksen seuraavassa vaiheessa pelkistetyistä ilmauksista etsittiin samankaltaisuuksia sekä yhdistäviä tekijöitä. Ilmaukset

koodattiin väreittäin ja koodauksen avulla löydettiin samaan teemaan kuuluvat ilmaukset, joista muodostettiin ala- ja yläkäsitteitä. Tämän jälkeen yläkäsitteitä verrattiin toisiinsa, ja osa yläkäsitteistä yhdistettiin. Tutkimuksen analyysivaiheessa aineistosta erottui kaksi selkeää pääteemaa: opiskelijoiden lämmin vuorovaikutustapa lapsen osallisuuden tukena ja vanhempi lapsen osallisuuden tukena. Lisäksi lämmin vuorovaikutustapa jakaantui neljään alateemaan, joista yksi on havainnollistettu taulukossa 2.

Taulukko 2. Esimerkki teemoittelusta.

Pelkistetty ilmaisu	Alakäsite	Yläkäsite
Otimme kaikki lapset huomioon, rohkaisimme ja kehuimme	lapsikohtainen kannustus	Lapsen kohtaaminen yksilönä
Kävimme läpi kaikkien lasten nimet	lapsikohtainen tutustuminen	
Lapset saivat liikkua vapaasti ja keksiä liikkeitä	lapsella tilaa ilmaista itseään	
Jokainen lapsi sai oman hedelmävihannes lautasen tutkittavakseen	lapsella omat materiaalit/välineet	
Lapsi saa edetä omaa tahtiaan	lapsentahtinen aikataulutus	

Aineiston analyysin päätteeksi aineisto kvantifioitiin. Tämä tarkoittaa, että aineistosta lasketaan erilaisia asioita, kuten sanojen tai koodien esiintyvyyttä. Aineiston koodauksen ja kvantifioinnin ajatellaan auttavan aineiston systematisoinnissa, ja sen tavoitteena on havainnollistaa ja kuvata tutkittavan aineiston sisältöä. (Puusa, 2020, s. 152) Tässä tutkimuksessa kvantifioinnilla kuvataan, kuinka monta kertaa eri lämpimän vuorovaikutustavan yläkäsitteisiin kuuluvat ilmaukset toistuvat blogikirjoituksissa. Kvantifiointi on kuvattu taulukoissa 3. Lisäksi toinen pääteema, vanhemman läsnäolo lasten osallisuuden tukena, kvantifioitiin. Teema toistui kirjoituksissa yhteensä 18 kertaa.

Taulukko 3. Lämpimän vuorovaikutustavan toistuvuus aineistossa.

Teema	Toistuvuus
Lapsen kohtaaminen yksilönä	27
Lapsen mielenkiinnon kohteiden huomioiminen	10
Menetelmien käyttö	36
Lapsen palaute	12

5.5 Eettisyys, luotettavuus ja kestävä elämäntapa

Tieteellinen tutkimus on eettisesti hyväksyttävää sekä luotettavaa, ja sen tulokset ovat uskottavia vain, jos se on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön vaatimalla tavalla (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6). Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan eettisyys on metodikirjallisuuden perinteistä riippuen, sekä tekninen ongelma, että periaatteellinen lähtökohta. Tutkimuksen eettisyys huomioidaan, joko käymällä läpi tutkimuseettiset määräykset, tai määriteltäessä tutkimuksen aihe ja tutkimustehtävä. Perinteestä riippumatta, kaikissa tutkimuksissa luotettavuus on kuitenkin raportoinnin kannalta oleellinen kysymys. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.20) Hirsjärven ym. (2016, s. 232) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkimuksen toteuttamisen tarkka kuvaus.

Tässä opinnäytetyössä työn eettisyyttä ja luotettavuutta pohdittiin koko opinnäytetyön prosessin ajan. Opinnäytetyön tutkimuslupa haettiin kirjallisesti Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvoinnin laitokselta. Tutkimusaineistona käytetyt blogikirjoitukset ovat julkisia ja saatavilla Nipsulan internet-sivuilla. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa aineistonkeruumenetelmänä oli mukana blogin lisäksi myös kirjoitelmapyyntö ja tutkimussuunnitelmassa huomioitiin tämän aineiston luottamuksellinen käsittely sekä säilyttäminen. Aineistohallintasuunnitelma löytyy opinnäytetyön liitteenä (liite 1).

Nipsulan blogi tutkimusaineistona tuli opinnäytetyön tilaajan ehdottamana.

Kirjoitelmapyyntö välitettiin kohderyhmän opiskelijoille Hyvinvointiosaamisen yksikön opettajien toimesta. Lisäksi kirjoitelmapyyntö julkaistiin Hämeen ammattikorkeakoulun

Sosiaalialan Yammerissa ja vastausajan lopussa Nipsulan palvelukoordinaattori välitti kirjoitelmapyyynnön myös suoraan sähköpostitse yhdeksälle Nipsulassa syksyllä 2021 ohjauksia suorittaneelle opiskelijalle. Kohderyhmä pysyi anonyymina tutkijalle koko prosessin ajan. Kirjoitelmapyyynnön vastausaika oli 11.1–4.2.2022, minkä aikana opiskelijoita muistutettiin asiasta kaksi kertaa. Vastauksia tuli kaksi, joista toinen oli lyhyt kirjoitelma ja toinen liitteenä palautettu ohjaussuunnitelma. Kirjoitelmapyyynnön vastaukset rajattiin pois tutkimusaineistosta, koska näin pientä otantaa ei pidetty luotettavana tutkimusaineistona. Kirjoitelmapyyntö löytyy opinnäytetyön liitteenä (liite 2).

Nipsulan blogikirjoitukset ovat toimintaa ohjanneiden opiskelijoiden kirjoittamia. Nipsulan toiminnasta vastaava palvelukoordinaattori julkaisee kirjoitukset sisällön tarkistamisen jälkeen. Ennen kirjoitusten julkaisemista palvelukoordinaattori lukee kirjoitukset läpi ja arvioi niiden paikkansapitävyyden suhteessa toteutuneeseen toimintaan.

Palvelukoordinaattori on paikalla ohjauksien aikana ja antaa opiskelijoille palautteen toiminnasta aina ohjaukserran tai projektin päätteeksi. Blogitekstien kirjoittamiseen opiskelijoilla on kysymysrunko, johon heidän on vastattava. (J. Nieminen, henkilökohtainen tiedonanto, 11.4.2022) Näin ollen Nipsulan blogia voidaan pitää luotettavana tutkimusaineistona. Blogikirjoitusten luotettavuutta tutkimusaineistona lisää niiden ajankohtaisuus suhteessa toiminnan toteuttamiseen. Blogin sisällöstä selviää, että kirjoitukset on julkaistu vain muutaman päivän viiveellä toteutuneesta toiminnasta, joten toteutettu toiminta on ollut vielä hyvin muistissa blogia kirjoittaessa.

Aineiston riittävyttä pohdittaessa voidaan puhua saturaatiosta eli kylläntymisestä. Tämä tarkoittaa tilannetta, jossa aineisto alkaa toistaa itseään, ja tietty määrä aineistoa on riittävä kuvaamaan peruskuvion, joka tutkimuskohteesta on todennäköistä saada. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 99) Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 99) kuvaavat, että Bertaux'n (1982) sekä Eskolan ja Suorannan (2014) mukaan kokemukset kylläntymispisteestä voivat vaihdella, mutta yleensä noin 15 vastausta riittää aineiston kylläntymiseen. Kylläntymistä ei kuitenkaan voi saavuttaa, jos tutkija ei ole selvillä, mitä on hakemassa aineistosta. On myös hyvä huomioida, että saturaatio ei aina sovi laadulliseen tutkimukseen. Esimerkiksi, jos aineisto kvantifioidaan, on hyvä olla puhumatta tutkimusaineiston koon johtuneen saturaatiosta keräämisvaiheessa. (Tuomi & Suoranta, 2018, ss. 100, 102) Tässä

tutkimuksessa aineistoon otettiin mukaan kaikki vuosien 2019–2021 blogikirjoitukset, joissa mainittiin pienten lasten osallistuminen toimintaan. Aineisto koostui 23 kirjoituksesta, joiden sisältö kvantifioitiin. Kvantifioinnin tarkoituksena on kuvata, kuinka monta kertaa teemojen sisältöä kuvaavat ilmaukset toistuivat kirjoituksissa. Lukemat ovat melko suuria ja niitä tarkastelemalla voidaan ajatella aineiston alkaneen toistaa itseään. Aineistoa analysoidessa kirjoituksista kuitenkin haettiin erilaisia lasten osallisuutta tukevia keinoja eikä saturaatiopistettä näin ollen voitu etukäteen määrittää.

Eettisyyden ja luotettavuuden lisäksi opinnäytetyössä on huomioitu varhaiskasvatuksen tehtävä lapsen ohjaamisessa terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2022, 17) todetaan:

Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyuden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Salonen ja Bardy (2020, ss. 8–10) kuvaavat, miten ”yhteiskunnan myönteisen kehityksen syvintä olemusta ilmentää vauraan ja vähäosaisen kansalaisen lähentyminen”. Tämä edellyttää taitoa asettua toisen asemaan. Lasten osallisuuden mahdollistaminen tukee lapsen kasvua oman elämänsä tekijäksi. Vuorovaikutuksen kautta tuetaan lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lisäksi vuorovaikutuksen avulla lapsia kannustetaan oma-aloitteisuuteen. Omalla esimerkillään kasvattajat tukevat lapsen kasvua välittämiseen, vastuuseen ja kestävään elämäntapaan. Suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle luo jatkuvasti toimintaansa arvioiva ja kehittävä toimintaympäristö. (Hämeenlinnan kaupunki, 2019, ss. 26, 32, 110). Hyvän tulevaisuuden rakentamisessa varhaiskasvattajalla on keskeinen rooli hyvään tukemisen ollessa avaintekijä.

6 Pienten pedagogiikka Nipsulan toiminnan dokumentoinnissa

Tämän opinnäytetyön empiirisen osuuden tavoitteena oli selvittää, miten Nipsulan avoimen varhaiskasvatusympäristön toiminnan dokumentoinnissa näkyy alle kolmivuotiaiden lasten pedagogiikka. Nipsulan blogikirjoitusten avulla oli tarkoitus ottaa selvää, miten opiskelijoiden vuorovaikutustapa mahdollistaa osallisuuden pedagogiikan toteutumisen Nipsulan avoimessa varhaiskasvatuksessa. Lisäksi tutkimuksen tarkoitus oli osoittaa, miten huoltajien läsnäolo tukee lasten osallisuutta. Aineisto koostui 46 blogikirjoituksesta, joista 23 kirjoitusta sisälsi kuvausta pienten lasten läsnäolosta toiminnassa. Nämä 23 kirjoitusta olivat tutkimusaineiston analysoinnin kohteena. Kyseiset blogikirjoitukset on julkaistu vuosina 2019–2021. Aineiston kirjoituksia ei eroteltu toisistaan, vaan aineisto käsiteltiin yhtenäisenä kokonaisuutena. Yhteensä kirjoitettua tekstiä oli 20 sivua. Tutkimuksen tulokset esitellään tutkimuskysymysten mukaisesti kahdessa alaluvussa ja tulosten kuvaamisessa käytetään suoria lainauksia blogikirjoituksista elävöittämään tuloksia ja tukemaan tutkimuksen luotettavuutta.

6.1 Lapsen osallisuuden edistäminen lämpimän vuorovaikutuksen keinoin

Nipsulassa toimintaa ohjaavat opiskelijat vaihtuvat pitkin toimintavuotta. Ohjaukset voivat olla yksittäisiä tai useamman kerran projekteja. Ennen ohjauksien suorittamista opiskelijat suunnittelevat toiminnan sisällön Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPH, 2018) pohjalta. Pedagogisen toiminnan toteutumiseksi tarvitaan kuitenkin lämmintä vuorovaikutusta, mikä kirjoituksissa tuli esille opiskelijoiden tapana kohdata lapset yksilöllisesti, tapana käyttää erilaisia menetelmiä vuorovaikutuksen tukena, tapana huomioida lasten mielenkiinnon kohteet toiminnan aikana, sekä säännöllisenä palautteen keräämisenä. Kuva 2 havainnollistaa aineistosta havaitut lämpimän vuorovaikutustavan osa-alueet.

Kuva 2. Opiskelijoiden kuvaama lämmin vuorovaikutustapa Nipsulassa.

Nipsulan blogissa kirjoittajat kertovat kiinnittävänsä huomiota siihen, että jokainen lapsi kohdattiin yksilönä toiminnan aikana. Kirjoituksissa kerrotaan, että opiskelijat rakensivat luottamusta lapsiin tutustumalla heihin henkilökohtaisesti vähintään nimen tasolla. Lapsia ohjattiin, rohkaistiin ja keuhuttiin yksilöllisesti. Ohjatussa toiminnassa huomioitiin, että aikuisjohtoisuudesta huolimatta, se oli lapsilähtöistä, jättäen toimintaan tilaa lasten omalle luovuudelle. Ohjauksissa huolehdittiin, että jokaiselle lapselle on omat välineet ja materiaalit, joiden kanssa toimia.

Tämän jälkeen kävimme lasten nimet läpi ja kuullessaan oman nimen, he saivat vilkuttaa meille.

Jokainen lapsi saa edetä omaa tahtiaan toiminnassa tempuradalla.

Jokainen sai halutessaan näyttää oman suosikkiliikkeensä, minkä jälkeen keräsimme palautteen.

Vuorovaikutuksessa on tärkeä huomioida, että vuorovaikutus ei ole vain sanoja. Erityisesti pienten lasten kanssa tarvitaan erilaisia menetelmiä, jotta vuorovaikutus on laadukasta ja lapset saavat ilmaista mielipiteensä. Blogikirjoituksissa kuvataan, että opiskelijat keskustelivat paljon lasten kanssa, kysyen kysymyksiä, ja pohtien asioita yhdessä lasten kanssa.

Lapset arvailivat mikä Suomen suurin eläin mahtaa olla ja lopulta se myös keksittiin: Hirvi.

Pohdimme yhdessä lasten kanssa, miten eri eläimet liikkuvat, kuten rapu, karhu ja jänis.

Katseltiin ja tunnusteltiin sekä mietittiin, miltä ne kuulostavat, kun niitä pureskelee ja tietenkin, miltä ne maistuvat.

Blogikirjoituksissa opiskelijat kertoivat käyttäneensä erilaisia apuvälineitä vuorovaikutuksen tukena. Lapsia kannustettiin usein osallistumaan toimintaan, esimerkiksi käyttämällä omaa kehoaan ilmaisun välineenä. Lisäksi kuvakorttien käyttö oli yleistä, ja joissakin ohjauksissa lapset johdateltiin päivän teemaan videoiden avulla. Kirjoituksissa mainittiin myös pallojen ja merkkien apuna käyttö oman mielipiteen ilmaisemisessa.

Halusimme pitää toiminnassamme koko ajan mukana musiikillisia elementtejä, joten viikonpäivää kysyimme lapsilta niin, että lapset saivat taputtaa käsiään yhteen oikean päivän kohdalla (tiistai vai torstai).

Käytimme aamupiirissä kuvia apuna, esimerkiksi kuvaa taputtamisesta, hiljaisuudesta ja tömistämisestä, joita näytimme oikeassa kohdassa puheen tukena.

Jokainen lapsi sai itselleen merkin, jonka vei sitten itseään kiinnostavan kuvakortin päälle. Tällä tavoin projektin toteutustavaksi äänestettiin sirkusteema, johon toivottiin lisäksi yhdistettävien musiikillisia elementtejä

Opiskelijat näyttivät lapsille videon nuorallakävelijästä, jonka jälkeen lapset saivat kokeilla itse nuorallakävelyä.

Osassa kirjoituksia mainittiin, että opiskelijat olivat ennen toiminnan ohjaamista tutustuneet lapsiin, ja selvittäneet heidän mielenkiinnon kohteensa. Tutustumisen ja havainnoinnin pohjalta he olivat suunnitelleet aikuisjohtoisia, mutta lapsilähtöisiä toimintatuokioita.

Kirjoituksista selvisi myös, että lasten mielipiteet huomioitiin ohjauksien aikana, ja ohjaussuunnitelmia toteutettiin joustavasti, muokaten niitä toimintaan osallistuneiden lasten toiveiden mukaan.

Lapset pääsivät osallistumaan toiminnan muokkaamiseen ja ideoita lapsilta hyödynnettiin toiminnan edetessä.

Leipominen oli yksi lasten ja vanhempien toive, joka löytyi Nipsulan toivepuusta.

Lapset olivat erityisen innostuneita tästä leikistä [kissa ja hiiri leikki] ja sitä toistettiinkin monta kertaa.

Aineistossa tuotiin monipuolisesti esille erilaisia lasten osallisuutta edistäviä menetelmiä. Lisäksi laadukkaaseen pedagogiikkaan kuuluu myös toiminnan arviointi. Opiskelijoiden oman reflektoinnin lisäksi aineistosta toistui useiden toimintatuokioiden päätteeksi palautteen kerääminen joko lapsilta sekä aikuisilta tai pelkästään aikuisilta. Pienten lasten kanssa palautteen antamisen apuna opiskelijat ohjeistivat lapsia käyttämään omaa kehoaan, ilmaisemaan mielipiteensä liikkeenä tai apuna oli kuvat ja esineet.

Laitoimme kaksi eri väristä palloa eri puolille huonetta. Toinen oli, että ”temppurata oli tyhmä” ja toinen että ”temppurata oli ”kiva”. Kaikki lapset menivät ”temppurata oli kiva” -pallon luokse.

Palautteen keräsimme niin, että lapset saivat mennä isoin askelin Roosin luokse, mikäli toiminta oli mieluisaa ja pienin askelin Annin luokse, mikäli toiminta ei miellyttänyt.

Lapset saivat valita sen hymynaaman, joka heidän mielestään vastasi parhaiten mielikuvaa toiminnasta. Aikuinen sai kirjoittaa meille palautetta kortin taakse. Lopuksi lapset saivat pudottaa kortit palautepostilaatikkoomme.

6.2 Vanhempi lapsen osallisuuden tukena

Huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin tapahtuu päiväkodeissa perinteisesti lapsen vasukeskustelujen kautta. Avoimen varhaiskasvatuksen erityispiirteenä aineistosta nousi esille huoltajien osallistuminen toimintaan ohjauksien aikana, mikä tuki erityisesti juuri pienten lasten osallisuutta. Lapsen leikin tukeminen aikuisen sensitiivisen läsnäolon avulla, on yksi pienten lasten kanssa korostuva piirre.

Opiskelijoiden kirjoituksista kävi ilmi, että osa ohjatusta toiminnasta oli alun perinkin suunniteltu siten, että lapsen oman huoltajan läsnäolo aktiviteetissa oli tarpeen, jotta pienten lasten oli mahdollista osallistua toteutukseen. Esimerkiksi tempuradalla saattoi olla tehtäviä, jotka vaativat aikuisen mukanaolon, kun kyseessä oli pieni lapsi. Toisaalta monissa blogikirjoituksissa lasten huoltajia ei mainittu lainkaan, joten heidän läsnäolonsa tuoma tuki jäi niiltä osin havaitsematta. Yhdessä tutkimusaineiston kirjoituksessa kerrottiin myös, että osa toiminnasta oli suunnattu äideille. Yhteinen äiti-vauvajumppa tuki pääasiassa äidin hyvinvointia, mutta mahdollisti samalla lapsen ja huoltajan yhteisen tekemisen. Toisessa kirjoituksessa kerrottiin huoltajien auttaneen perheen pienimpiä lapsia kertomaan nimensä. Tämä omalta osaltaan vahvisti opiskelijoiden mahdollisuutta huomioida lapsi omana yksilönä.

Pyysimme lapset ja vanhemmat viereiseen luokkatilaan patjoille istumaan niin, että lapset olivat vanhempiensa sylissä ja aloitimme Pienen pieni veturi -leikillä.

Annoimme vanhemmille ja lapsille kuitenkin rauhan tehdä yhdessä, sillä toiminnan tarkoitus oli vanhemman ja lapsen yhteinen tekeminen.

Pienille tempurata yksinään olisi ollut liian haastava, mutta oli hienoa nähdä, kun vanhemmat lähtivät reippaasti lapsen kanssa tempurataa tekemään. Ajatuksemme olikin, että vanhempi voi kulkea pisteitä yhdessä lapsen kanssa: kuten ”pompi kuin pupu” pisteessä vanhempi pomputti lasta.

Yhdessä tekeminen vahvistaa vanhemman ja lapsen sidettä, kun pääsevät yhdessä askartelemaan sekä suunnittelemaan ja siitä tulee yhteinen taideteos.

7 Johtopäätökset

Nipsulan avoin varhaiskasvatustoiminta pohjautuu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (OPH, 2018) ja Varhaiskasvatukseen (540/2018). Toiminta on avoin hämeenlinnalaisille kotihoidossa oleville alle kouluikäisille lapsille sekä heidän huoltajilleen (HAMK, n.d.). Ahonen ja Roos (2021) toivat esille, että pienten pedagogiikka on arvokas osa varhaiskasvatusta. Pieniin lapsiin on kiinnitettävä erityistä huomiota, koska heillä ei ole vielä riittävästi sosiaalista osaamista puolustukseen omia oikeuksiaan ja ajaakseen omaa etuaan. Ahosen ja Roosin lisäksi myös Hännikäinen (2013), Kalliala (2008) ja Ranta (2021) korostivat laadukkaan vuorovaikutuksen merkitystä pienten pedagogiikassa. Ranta (2021) nosti esille myös huoltajien kanssa tehtävän kasvatusyhteistyön merkityksen lapsen ja kasvattajan vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavana tekijänä. Lisäksi Ahonen ja Roos (2021) muistuttivat, että laadukkaaseen vuorovaikutukseen kuuluu myös työkaverin kehnoon vuorovaikutukseen puuttuminen, jos sellaista havaitsee ympärillään.

Tämän tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että opiskelijat kuvaavat blogikirjoituksissa Nipsulassa toteutettavan pienten pedagogiikan perustuvan lasten osallisuudelle, mikä puolestaan mahdollistetaan lämpimän vuorovaikutustavan mukaisia menetelmiä käyttäen. Nipsulan toiminnalle on luonteenomaista, että toimintaa ohjaavat opiskelijat vaihtuvat melko usein ja lapset tapaavat toimintakauden aikana useita eri aikuisia. Tutkimuksen tulosten mukaan opiskelijat ovat huomioineet tämän erityispiirteen. Luottamuksen rakentamisen, ja sitä kautta hyvän vuorovaikutussuhteen muodostumisen kannalta on tärkeä asia, että opiskelijat ovat tulosten mukaan ohjauskertojen alussa tutustuneet lapsiin vähintään nimen tasolla. Aikuisen on oltava aktiivinen vuorovaikutussuhteen muodostamisessa, sillä vain vuorovaikutuksen kautta lapsella on mahdollisuus päästä osaksi sosiaalista yhteisöä. (Ranta, 2021; Ahonen, 2017). Tutkimustulosten mukaan Nipsulassa opiskelijat ovat huomioineet tämän muun muassa tutustumalla lapsiin yksilökohtaisesti, kannustamalla ja rohkaisemalla heitä, sekä antamalla heille tilaa ja aikaa ilmaista itseään ohjatun toiminnan raamien sisällä.

Verrattaessa tuloksissa kuvattua Nipsulan toimintaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) esitettyyn osallisuuden määritelmään varhaiskasvatuksessa, voidaan

todeta, että blogikirjoitusten perusteella Nipsulassa toteutetaan osallisuuden pedagogiikkaa. Opiskelijat kuvaavat kirjoituksissa, että lapset ja huoltajat pääsevät osallistumaan, vaikuttamaan ja tulevat kuulluksi. Lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet on huomioitu toteutuksissa, ja lapset arvioivat toimintaa yhdessä opiskelijoiden kanssa. Lisäksi opiskelijat varmistavat eri menetelmiä käyttäen, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

Nipsulan toiminta on aikuisjohtoista, mutta lapsilähtöistä. Tuloksista on nähtävissä, että opiskelijat ovat selvittäneet lasten mielenkiinnon kohteet ja mielipiteet monin eri tavoin. Tämän lisäksi ohjauksien aikana toimintaa on muokattu sopivaksi juuri niille lapsille, jotka ovat mukana kyseisellä kerralla. Ohjauksissa on huomioitu sekä lasten ikä että heidän innokkuuden tasonsa juuri kyseistä toimintoa kohtaan. Jotta tämä on ollut mahdollista, opiskelijat ovat käyttäneet erilaisia lämpimän vuorovaikutustavan mukaisia keinoja.

Ahonen ja Roos (2019) toivat esiin, että on yleistä ajatella, ettei pienten lasten kanssa voi toteuttaa osallisuuden periaatteisiin tukeutuvaa pedagogiikkaa. Kataja (2014) kuitenkin selvensi, että osallisuus pedagogiikassa on kyse kasvattajan sensitiivisyydestä, läsnäolosta, tavoitteellisuudesta ja havainnoinnista. Näin ollen voidaan ajatella, että osallisuuden toteutumisen kannalta ei ole merkitystä, että pienten pedagogiikka painottuu hoidonpedagogiikkaan. Kasvattajan tapa olla vuorovaikutuksessa lapsen kanssa on osallisuuden tärkein edellytys (Ahonen & Roos, 2019). Tämän tutkimuksen tuloksissa tuli selvästi esille, miten opiskelijoiden kuvaamana Nipsulassa pienten osallisuutta on tuettu panostamalla vuorovaikutukseen. Blogin mukaan ohjauksissa lasten osallisuutta tuettiin esimerkiksi kuvia, esineitä ja kehoa apuna käyttäen. Näiden menetelmien avulla opiskelijat selvittivät lasten mielipiteitä ja mahdollistivat pientenkin lasten osallistumisen toimintaan. Blogikirjoitusten perusteella Nipsulassa on myös huomioitu, että vuorovaikutus ei ole vain verbaalista vaan etenkin pienten lasten kanssa toimiessa, se sisältää paljon muutakin.

Avoin varhaiskasvatus on ennaltaehkäisevää perheiden tukemista, jossa korostuvat kasvatusyhteistyö sekä vanhemmuuden tukeminen (Hämeenlinnan kaupunki, 2019) Tulokset kertovat, että tämä toteutuu myös Nipsulassa. Tutkimustuloksissa kuvattiin, että blogikirjoituksista nousi esille lasten avoimen varhaiskasvatuksen erityispiirre eli lasten

omien vanhempien aktiivinen läsnäolo toiminnassa. Ranta (2021) oli tutkimuksessaan todennut, että lapsen ja kasvattajan luottamussuhdetta vahvisti, jos lapselle tutulla aikuisella oli toimiva vuorovaikutussuhde varhaiskasvattajan kanssa. Nipsulan blogissa on kuvattu, että lasten vanhemmat osallistuvat ohjattuun toimintaan yhdessä lasten kanssa tukien lapsien osallisuutta muun muassa avustamalla omaa lasta toiminnassa tai esimerkiksi kertomalla omasta lapsestaan. Vanhempien läsnäolo Nipsulan toiminnassa voidaan katsoa sekä kasvatusyhteistyötä vahvistavana tekijänä, mutta samalla se on myös keskeinen tuki pienten pedagogiikan toteuttamisessa. Kirjoitusten perusteella oman huoltajan läsnäolo Nipsulan toiminnassa edisti pienten lasten mahdollisuutta osallistua toimintaan ja tulla kohdatuksi yksilöinä. Ahonen ja Roos (2021) totesivat, että liian harvoin nähdään aikuisten leikkivän yhdessä lasten kanssa varhaiskasvatuksessa. Nipsulassa avoin varhaiskasvatustoiminta kuitenkin mahdollistaa vanhempien sitoutumisen leikkiin, ja tukee omalta osaltaan pienen lapsen tapaa ilmaista itseään ja näin ollen myös vuorovaikutusta.

Aikaisemmissa tutkimuksissa tuotiin esille vuorovaikutuksen laadun merkitys pedagogisessa toiminnassa. Ahosen (2015) tutkimus keskittyi haastavien kasvatustilanteiden havainnointiin, mutta sen tuloksien pohjalta hän määritteli viisi erilaista vuorovaikutustapaa, jotka ovat tunnistettavissa varhaiskasvatuksessa. Yksi näistä on tässä tutkimuksessa kuvattu lämmin vuorovaikutustapa, mikä tutkimusten mukaan on laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytys. Myös tässä tutkimuksessa tuli selvästi esille, että lämmin vuorovaikutustapa tukee pienten lasten osallisuutta ja näin ollen toimii pienten pedagogiikan mahdollistajana. Tämä on linjassa Lindbergin (2016) tutkimustulosten kanssa, joissa opettajien puheiden mukaan alle 3-vuotiaiden pedagogiikan perustana on kokonaisvaltainen vuorovaikutustyö. Tarkoittaen, että kaikki oppiminen lähtee perusluottamuksen rakentamisesta sensitiivisen vuorovaikutuksen avulla. Pirttilän (2018) tutkimustuloksissa oli huolestuttavaa, että alle 3-vuotiaiden kanssa työskentelevät ammattilaiset, jotka näkevät vuorovaikutuksen osana hoivapedagogiikkaa, ovat vähemmistössä. Tämän opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden keskittyessä avoimen varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön, tuloksissa ei noussut esille hoivapedagogiikka eikä tuloksia tämän osalta voida verrata. Pirttilän (2018) tutkimuksessa noussut toinen huolenaihe oli, että vaikka varhaiskasvattajien pedagoginen osaaminen oli vankkaa taaperoryhmissä, osaaminen jakautui epätasaisesti valtakunnan tasolla, ja näin ollen varhaiskasvatuksen korkea laatu näyttäisi toteutuvan vain osittain. Tämän tutkimuksen

tuloksissa on näkyvässä, että Nipsulan toimintaa ohjaavilla opiskelijoilla on pedagogista osaamista. Blogikirjoitusten perusteella he ymmärtävät vuorovaikutuksen merkityksen laadukkaan pedagogisen toiminnan perustana ja toteuttavat pienten pedagogiikkaa monipuolisesti.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli Nipsulassa toteutettavan pienten pedagogiikan sisällön avaaminen. Tähän tavoitteeseen pyrittiin pääsemään kuvaamalla pienten pedagogiikan merkitystä ja selvittämällä, miten se näyttäytyy Nipsulan blogissa toimintaa ohjaavien opiskelijoiden kuvaamana.

Pienten pedagogiikkaa voidaan lähestyä monesta eri näkökulmasta ja aiheen rajaaminen olikin aluksi haastavaa. Vuorovaikutuksen ja lasten osallisuuden toteutumisen merkitys laadukkaan varhaiskasvatuksen lähtökohtana nousi kuitenkin kirjallisuuteen perehtyessä niin voimakkaasti esille, että se valittiin näkökulmaksi tähän opinnäytetyöhön. Erilaisiin tietolähteisiin, aiempiin tutkimuksiin, tutkimusmetodeihin ja analysointimenetelmiin tutustuminen, sekä vahvasti tutkijan osaamista, että sytytti mielenkiinnon syventää osaamista pienten pedagogiikasta myös tämän opinnäytetyön valmistuttua. Lämpimään vuorovaikutustapaan ja osallisuuden pedagogiikkaan syventyminen ovat varhaiskasvatuksen pedagogiikan osa-alueita, minkä vahvasta osaamisesta tulee olemaan opinnäytetyön tekijälle hyötyä minkä tahansa ikäisten lasten kanssa työskennellessä.

Tutkimuksessa ei tullut yllätyksenä, että blogikirjoitusten perusteella Nipsulassa toteutetaan pienten pedagogiikkaa. Mielenkiintoista tutkimusprosessissa oli kuitenkin blogikirjoituksia analysoimalla todeta, kuinka monipuolisesti laadukas varhaiskasvatus, ja erityisesti pienten pedagogiikka, toteutuu opiskelijoiden toimesta. Blogikirjoitukset sisältävät paljon tietoa, mihin myös tulevat opinnäytetyön tekijät voisivat tarttua. Varhaiskasvatuksen pedagoginen viitekehys on niin laaja, että sen puitteissa riittää tutkittavaa useampaankin opinnäytetyöhön. Esimerkiksi KARVIN laaturaportin pohjalta eri oppimisen alueiden vahvistamiseen liittyvät aiheet pienten pedagogiikan näkökulmasta olisivat ajankohtaisia tutkimusaiheita.

Alkuperäinen ajatus toteutetussa opinnäytetyössä oli tutkia blogikirjoitusten lisäksi myös opiskelijoiden kirjoitelmia, ja sitä kautta kuvata, miten pienten pedagogiikka on sisällytetty Nipsulan toiminnan pedagogiseen suunnitteluun ja ohjauksiin. Harmittavasti tämä osuus tutkimuksesta ei toteutunut tällä kertaa. Tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi päätös oli oikea tässä tilanteessa. Jotta Nipsulassa toteutettavan pienten pedagogiikan näkyvyyttä saadaan lisättyä, olisi tähän kuitenkin syytä palata toisessa tutkimuksessa. Ohjauksien tutkiminen esimerkiksi havainnoimalla on varmasti mahdollista toteuttaa lähes milloin tahansa Nipsulan toiminnan aikana. Tätä tutkimustyötä aloitettaessa selvisi, että opiskelijoiden ohjaussuunnitelmia ei arkistoitu Nipsulassa. Asiaan reagoitiin ja laadun seurannan sekä toiminnan kehittämisen kannalta loppuvuodesta 2021 aloitettu ohjaussuunnitelmien arkistointi on positiivinen muutos, mikä helpottaa tutkimustyötä jatkossa. Ohjaussuunnitelmien arkistoinnin myötä tutkimuksen toteuttaminen ei ole riippuvainen opiskelijoiden vastausaktiivisuudesta ja tutkittavaa materiaalia on myöhemmin käytössä usean vuoden ajalta, kuten blogissa jo on.

Tutkimusaineiston rajaamisessa puolet vuosien 2019–2021 blogikirjoituksista otettiin mukaan tutkimukseen ja vastaavasti puolet rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle. Tämä herätti kysymyksen, kuinka monessa toteutuksessa todellisuudessa oli mukana alle 3-vuotiaita, vaikka heitä ei kirjoituksissa mainittu. Pienten lasten osallistuminen avoimeen varhaiskasvatukseen on kuitenkin yleisesti tiedossa oleva yleinen asia. Jotta pienten pedagogiikan näkyvyyttä saadaan lisättyä entisestään, kannattaa Nipsulan blogikirjoitusten sisältövaatimuksia tarkentaa. Toimintaan osallistuvien lasten ikähaarukka olisi hyvä saada paremmin näkyviin dokumentoinnissa. Kuten tuloksissa kuvattiin, avoin varhaiskasvatus toimintamuotona mahdollistaa lapsen huoltajan läsnäolon toiminnan aikana. Myös tämän puolen tarkempi avaaminen blogissa mahdollistaisi tätä tutkimusta tarkemman analyysin oman huoltajan läsnäolon merkityksestä laadukkaana pienten pedagogiikan toteutuksessa. Kyseessä on avoimen varhaiskasvatuksen toimintaympäristön etu suhteessa esimerkiksi päiväkotiin ja sitä suotaisiin hyödynnettävän sekä tuotavan paremmin esille erityisesti pienten pedagogiikan toteuttamisessa.

Varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa osa-alueet painottuvat sen mukaan, minkä ikäinen lapsi on ja missä toimintamuodossa

varhaiskasvatusta järjestetään. Yleensä pienten lasten kanssa painottuu hoidonpedagogiikka, mutta Nipsulassa varhaiskasvattajien hoidollinen osuus jää hyvin pieneksi lasten huoltajien läsnäolon myötä. Sen sijaan toiminnassa painottuu vuorovaikutuksen merkitys, koska toimintaa ohjaavat opiskelijat vaihtuvat usein. Positiivisen vuorovaikutussuhteen luominen ja osallisuuden pedagogiikka ovat siis opiskelijoiden kuvaaman Nipsulan toiminnan keskiössä ja niiden toteutuminen alle 3-vuotiaiden lasten kanssa on laadukasta pienten pedagogiikkaa. Tämä tuodaan selvästi esille Nipsulan blogissa. Mielenkiintoista onkin tämän opinnäytetyön avulla havainnollistaa, miten juuri avoimessa varhaiskasvatuksessa, jossa lapsen oma huoltaja on läsnä toiminnassa, toteutetaan laadukasta pienten pedagogiikkaa.

Opinnäytetyöprosessi oli kiinnostava kokonaisuus, mikä eteni sopivalla vauhdilla kahdeksan kuukauden ajan. Väljä aikataulutus mahdollisti syventymisen prosessin jokaiseen vaiheeseen. Opinnäytetyöryhmätapaamisissa käydyt keskustelut ohjaavan opettajan sekä muiden opiskelijoiden kanssa omalta osaltaan sekä tukivat että kannustivat opinnäytetyöntekijää haastamaan itseään tutkijana. Pienten pedagogiikkaan, lämpimään vuorovaikutustapaan ja osallisuuden pedagogiikkaan syventyminen myös tukevat erinomaisesti opinnäytetyöntekijän ammatillista osaamista. Kuten tässäkin opinnäytetyössä todettiin, niiden hallitseminen luovat pohjan laadukkaalle varhaiskasvatukselle, joten opinnäytetyön aiheen valinta oli onnistunut tukien tekijän ammatillista kehitystä ja valmistautumista tulevaan työhön varhaiskasvatuksen opettajana.

Lähteet

- Ahonen, L. (2015). *Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa*. [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9971-5>
- Ahonen, L. (2017). *Vasun käyttöopas*. PS-kustannus.
- Ahonen, L. & Roos, P. (2019). *Iloa ja oivalluksia! Pedagogiikan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa*. Piia Roos Oy.
- Ahonen, L. & Roos, P. (2021). *Untuvikot. Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka*. PS-kustannus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Finto. (n.d.). *Suomalainen asiasanasto- ja ontologiapalvelu*. YSA – Yleinen suomalainen asiasanasto. <https://finto.fi/ysa/fi/page/Y161583>
- HAMK (n.d.). *Nipsulan avoin varhaiskasvatustoiminta*. Hämeen ammattikorkeakoulu. <https://www.hamk.fi/palvelut/nipsulan-avoin-varhaiskasvatustoiminta/>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2016). *Tutki ja kirjoita*. Kirjayhtymä.
- Hämeenlinnan kaupunki. (2019). *Lapsuutta satakielen siivittämänä. Hämeenlinnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019*. https://www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2019/05/LAPSUUTTA-SATAKIELEN-SIIVITTAMANA_HML-vasu-2019.pdf
- Hännikäinen, M. (2013). Varhaiskasvatus pienten lasten päiväkotiryhmässä. Hoitoa, kasvatusta vai opetusta? Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.) *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka*. (ss. 30–52). Vastapaino.
- Jyväskylän yliopisto. (28.1.2014). *Aineistonhankintamenetelmät*. Avoimen yliopiston Koppa. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku>
- Jyväskylän yliopisto. (21.4.2016). *Teemoittelu*. Avoimen yliopiston Koppa. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu>
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kangas, J., Lastikka, A-L. & Karlson, L. (2021). *Voimauttava varhaiskasvatus. Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi*. Otava.
- Kalliala, M. (2008). *Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päivähoidossa?* Gaudeamus.

- Kataja, E. (2014). Yhteinen osallisuus varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Teoksessa J. Heikka, E. Fonsén, J. Elo & J. Leinonen (toim.), *Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa*. (ss. 56–79. Suomen Varhaiskasvatus ry.
- Nivala, E. & Ryyänen, S. (2019). *Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. Gaudeamus
- Lehtinen, M. (n.d.). *Mikä on blogi? Mihku.fi*. <https://mihku.fi/digiope/oma-wordpress-nettisivusto/mika-on-blogi/>
- Lindberg, H-M., (2016). *Alle kolmivuotiaiden pedagogiikka. Diskurssianalyttinen tutkimus lastentarhanopettajien pedagogisesta puheesta*. [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201612192869>
- OPH. (20.2.2018-a). *Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa 2/5, osallisuus käsitteenä ja kasvatustilanteiden näkökulmasta* [video]. YouTube. Opetushallitus. <https://www.youtube.com/watch?v=ApLL2EwEdnw>
- OPH. (23.3.2018-b). *Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa 2/5, osallisuus kokopäiväpedagogiikan ja perushoitotilanteiden näkökulmasta* [video]. YouTube. Opetushallitus. <https://www.youtube.com/watch?v=gRO1ERgvdnw>
- OPH. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2018.pdf
- OPH. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. Opetushallitus. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8280118>
- Pirttilä, M. (2018). *Varhaispedagogiikka taaperoryhmässä. Pedagogiikan painoarvo ja sisällölliset merkitykset alle 3-vuotiaiden ryhmässä toimivien varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta* [pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201806132620>
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (ss. 145–156). Gaudeamus.
- Ranta, S. (2021). *Kasvun juuret. Miten tuen lapsen oppimista ja hyvinvointia?* PS-kustannus.
- Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A. & Hjelt, H. (2019). *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttaminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa*.

- Kansallinen koulutuksen Arviointikeskus. Julkaisut 15:2019. [tutkimusaineisto].
https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf
- Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. (2017). *Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa*. Lasten keskus.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkójulkaisu]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>
- Salonen, A. & Bardy, M. (2015). Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen. *Aikuiskasvatus* 1/15. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/94118/52796>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2008). *Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti*. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504225850>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm45237815182560>
- Vilkka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus.
- Vuori, J. (n.d.). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

Liite 1: Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Pienten pedagogiikka Nipsulan avoimessa varhaiskasvatusympäristössä

Opinnäytetyön tekijä(t): Elisa Turpeinen

1 AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Tämän opinnäytetyön aineistona käytetään Nipsulassa ohjauksia toteuttaneiden HAMKin opiskelijoiden kirjoitelmia pienten pedagogiikan huomioimisesta ohjauksien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Lisäksi aineistoa ovat Nipsulan blogitekstit.

Opiskelijoilta kerättävä aineisto kerätään sähköisenä Webropol-palvelun avulla ja Nipsulan blogitekstit ovat julkisia ja saatavilla internetissä. Linkki kirjoitelmapyyntöön lähetetään opiskelijoille HAMKin Yammerissa. Osallistuminen tutkimukseen on opiskelijoille vapaaehtoista ja vastaaminen katsotaan suostumukseksi tutkimukseen. Opiskelijoille kerrotaan saatetextissä, mihin tarkoitukseen aineistoa käytetään. Aineistonhankinnan menetelmänä toimii kirjoitelmat ja aineisto on tekstimuodossa. Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietoja.

2 AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Tutkimuksen aikana aineistoa käsittelee ainoastaan tutkimusta tekevä opiskelija. Aineistoa säilytetään opiskelijan OneDrivessä ja aineistosta otetaan varmuuskopio USB-tikulle.

3 AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyön aineistoa säilytetään UBS-tikulla yhden vuoden opinnäytetyön hyväksymispäivästä, minkä jälkeen aineisto hävitetään. Siihen asti aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen ja niin, että aineisto on vain opiskelijan saavutettavissa.

Liite 2: Kirjoitelmapyyntö**Oletko opintojesi aikana ohjannut toimintaa Nipsulassa?**

Jos olet ollut mukana Nipsulan toiminnassa, tarvitsen apuasi ja pyydän sinua vastaamaan kirjoitelmapyyntöni. Kirjoitelmaan voit halutessasi kopioida tekstiä suoraa omasta ohjaussuunnitelmastasi tai lisätä tiedostona koko ohjaussuunnitelmasi nimettömänä. Kirjoitelman ei tarvitse olla pitkä ja keskeneräisen vastauksen voit tallentaa myöhempää jatkamista varten.

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija ja selvitän opinnäytetyössäni, miten pienten pedagogiikka on otettu huomioon Nipsulan avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, toiminnan aikana ja toiminnan dokumentoinnissa. Kirjoitelmien lisäksi tutkin Nipsulan toiminnasta kertovia blogitekstejä.

Opinnäytetyön tilaaja on Hämeen ammattikorkeakoulu ja kirjoitelmapyyntöni toteuttamiseen on myönnetty tutkimuslupa.

Linkki kirjoitelmapyyntöön: <https://link.webpolsurveys.com/S/19E3AF27DFC20670>

Linkki sulkeutuu automaattisesti **31.1.2022 klo 12.00**.

Jokainen vastaus on minulle tärkeä. Kiitos etukäteen osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin

Elisa Turpeinen

Sosionomi (AMK) opiskelija

elisa.turpeinen@student.hamk.fi